

Zavedení názvu SAMOPAL

MGR. MARTIN DUBÁNEK a DP,
foto MARTIN DUBÁNEK a VÚA-VHA PRAHA

» Dne 30. září 1938 náčelník Hlavního štábu formálně zavedl do výzbroje *Kulometnou pistolí vz. 38*, určenou primárně pro vyzbrojení pevnůstek lehkého opevnění

První samopaly, tedy dávkou střílející dlouhé palné zbraně na pistolové náboje, se jak známo objevily v první světové válce. Pomineme-li specifický italský dvojhlavňový model Villar-Perosa z roku 1915, je prvním typickým zástupcem této kategorie německý MP 18,1. Němci jej označovali jako *Maschinenpistole*, což můžeme toporně přeložit jako strojní pistole.

Pro novou zbraň, na rozdíl od pojmu tank, jednoslovný vojenský termín celosvětově nevznikl a jednotlivé státy pro ni používaly a stále používají různá označení. Některé jazyky šly původní německou cestou, například v polštině se uchytily termín *pistolet maszynowy*. Ve Spojených státech začal generál John T. Thompson, vynálezce slavného stejnojmenného samopalu, těsně po první světové válce úspěšně razit název *submachine gun*. V zemích britského impéria se zase n dlouho vžilo označení *machine carbine*, česky bychom řekli strojní karabina,

pod níž byla zavedena například všechna provedení legendárního modelu STEN a který se přestal používat až po nástupu samopalu Sterling začátkem 50. let minulého století. V Itálii jako kolébce samopalů se pro dvouhlavňovou zbraň Villar-Perosa používal pojem *pistola mitragliatrice* (kulometná pistole), ale moderní typ Beretta M1938 byl veden jako *Moschetto Automatico Beretta Modello 1938*.

Francie, jako hlavní spojenec Československa, zavedla svůj samopal s oficiálním názvem *pistolet-mitrailleur MAS 1938*, tedy taktéž jako kulometnou pistolí. Termínem *pistolet-pulemjet*

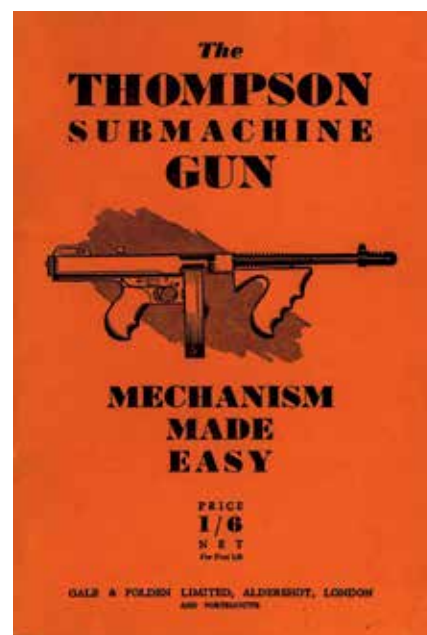
se samopaly označovaly i v Sovětském svazu, kde navíc zkratka typu zbraně tvořila součást oficiálního názvu zavedených modelů (PPD-40, PPS-41, PPS-43).

Kulometná pistole

Ještě před vznikem Československa se ve výzbroji československých legionářů v Itálii nacházelo několik italských kulometných pistolí Villar-Perosa, označovaných zřejmě zkráceně jako *mitragliatrice*. Čeští vojáci v rakousko-uherské armádě se mohli seznámit jak s kořistními zbraněmi, tak případně i s rakousko-uherským klonem *Sturmpistole M.18* ráže 9 mm Steyr, kterého se ale ve Škodových závodech vyrobilo jen asi 250 kusů.

Termín samopal se v češtině objevil v krásné literatuře z druhé poloviny 19. století jako označení kozáckých pušek, ale na delší dobu pak zmizel ze scény. V československé vojenské terminologii se coby označení plně samočinné dlouhé palné zbraně na pistolový náboj podle údajů renomovaného autora Jana Skramoušského samopal prvně objevil již v době první republiky, avšak tehdy se ještě nevěžil.

Za autora termínu *samopal* je pokládán filolog a zároveň československý důstojník Antonín Opravil (1886–1961). Patřil totiž mezi nemnohé jazykové odborníky, kteří po roce 1918 vytvářeli národní vojenské názvosloví, jež »»

» Britský předpis na samopal Thomson přeložený pro potřeby čs. zahraničních jednotek ve Velké Británii, které tuto zbraň v souladu s meziválečnou českou terminologií nazývaly *kulometnou pistolí*